

Muziek als een lang vergeten geur van dorre takjes

Jos Kessels

Muziek is de schone taal waarin de componist en de uitvoerend kunstenaar uitdrukking geven aan bepaalde gemoedstoestanden." De dirigent van de Twentse dorpsfanfare probeerde deze definitie ons in te scherpen. Hij slande in zijn opzet, want vijftig jaar later galmt die definitie door mijn hoofd als ik het boek van Jos Kessels lees, *Taal geven aan muziek*. Eens zien wat hij zegt dat muziek is.

Filosoof, schrijver en muzikant Kessels schreef eerder al boeken over muziek, vooral over de beleving ervan. In zijn nieuwste beklagt hij zich over de oppervlakkigheid van het gebruikelijke praten en schrijven over muziek. Het blijft bij formele analyses en technische aspecten. In alle talen wordt gezwegen over wat de muziek te zeggen heeft. Waardoor raak je precies geraakt, ontroerd, vervoerd? Daarover zweeg ook de dirigent, terwijl: door die betovering 'voel je de behoefte om je eigen ervaringen en ideeën erover te vergelijken met die van anderen', schrijft Kessels.

In een soepele stijl, al valt er nooit zelfs maar te glimlachen, spreekt hij wat de filosofie en de muziekgeschiedenis over de muzikale ervaring te zeggen hebben. Zo komt hij van Plato en Boëthius via positivisme, Heidegger, fenomenologie, Wittgenstein en postmodernisme weer uit bij Plato en Boëthius. Hij zet de verschillende muziektheorieën overtuigend neer, ook die van de scepticus die bestrijdt dat muziek diepgang en betekenis kan hebben. In die scherpe dialogen is de socratische gespreksleider – een rol waarmee Kessels furore heeft gemaakt – op zijn best. En uit zijn cultuurfilosofisch overzicht blijkt de alsmaar toenemende individualisering en subjectivering. In de muziekfilosofie staat langzamerhand niet meer de muziek, maar de luisteraar centraal.

Op een derde van het boek introduceert hij pianolerares Willemina K. 'Van haar leerde ik voor het eerst achter de noten te kijken

en te zoeken naar het verhaal ervan,' schrijft Kessels. Op ruim veertig pagina's – je gaat denken aan verliefdheid – noemt hij telkens haar als grote inspiratiebron, die steeds de vraag stelde: 'wat de betekenis is van wat je hoort, wat er door de klanken heen te horen is'.

Kessels beschrijft zijn eigen gemoedstoestanden als hij luistert naar Bach, Debussy, Louis Andriessen en een jazz-trio in het Bimhuis. Hele reeksen associaties, fantasievol, maar niet erg poëtisch, daarvoor zijn de metaforen te willekeurig: 'Een onbegrijpelijk gebed zingen over vervloeiende luchtkastelen met tuinen vol afgeladen pruimbomen, een hagel van vette vruchten en vergezichten, een lang vergeeten geur van dorre takjes, vochtig zand en platte grijze kiezelstenen, wat niet al.'

De associaties lijken mij ook te chaotisch en te persoonlijk 'om een rol te spelen in het gesprek met anderen', terwijl dat toch óók een doel was van zijn exercitie. Je kunt proberen woorden te geven aan wat muziek met je doet, 'om je innerlijk oor te oefenen, je waarneming te scherpen, je beleving uit te breiden, je verbeelding te prikkelen, jezelf te onderzoeken.' Zeker, en achter in het boek geeft een leuke 'Praktijkwijzer' in acht stappen weer hoe je daarmee zou kunnen beginnen. Dat kan de muzikale ervaring intensiveren van de introspectieve woorddenkers onder ons. Een gesprek erover is dan meer iets voor geliefden, die elkaar sowieso graag horen praten.

LINUS HESSELINK

Jos Kessels:
Taal geven aan muziek.
Een nieuwe harmonieleer
Boom, € 24,90

Ha
ve
zij

I
n
st
i
e
c
Flau
vere
den-G
houw
Saint
een j
zinsr
het w
gen.

In
land
Pins
een
reis
netj
bez
Eer
zak
zijn
zind
sch
de j
de t
loc
ser
lar

da
ve
te
va
zi
H
vi
rr
b
h
st
n
d
c
c
b
z
i
f

